[2021] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 855

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ

ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2021 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 875)

24 ਅਗਸਤ, 2021

[ਡਾ. ਧਨੰਜਯ ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ ਅਤੇ

ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 - ਧਾਰਾ 319 - ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨਾ - ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਤੀਜੇ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਬਾਰੇ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਦੇ ਬੇਟੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਤੀਜੇ 'ਤੇ ਇੱਕ 'ਐਸ' ਅਤੇ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ / ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਝੋਨੇ ਲਈ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰ - 'ਐਸ' ਤੋਂ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਹੋਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਤੀਜਾ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੱਖ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਰਾਸ ਕੇਸ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿਰਫ 'ਐਸ' ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਨੇਫਨਿਊ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ - ਉਸ ਤੋਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਚਾਰ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਆਯੋਜਿਤ: ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਰਕ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪੂਰੀ ਸੜਕ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ - ਇੱਕ ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਧੇਰੇ ਹਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ –

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਕੇਸ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਇਨ-ਚੀਫ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਤਲਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਪਦਾਰਥਕ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 – ਧਾਰਾ 319 – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ – ਆਯੋਜਿਤ: ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 – ਧਾਰਾ 319 – ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ – ਆਯੋਜਿਤ: ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ/ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(i) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ, ਸਾਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ;

(ii) ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ;

(iii) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੋਡਬੱਧ ਅਤੇ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਆਖਰਕਾਰ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਮਿਲੇ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ;

(iv) ਅਸਲ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ;

(v) ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ, ਅਦਾਲਤ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(vi) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(vii) ਅਦਾਲਤ ਨਿਆਂ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਇਸ 'ਤੇ ਫਰਜ਼ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਅਸਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ, ਕਈ ਵਾਰ, ਜਾਂਚ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਕੇ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ;

(viii) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(ix) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 (1) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਧਾਰਾ 207/208 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਪੜਾਅ ਦੌਰਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀ-ਟ੍ਰਾਇਲ ਪੜਾਅ ਹੈ;

(x) ਅਦਾਲਤ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ;

(xi) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਵਿੱਚ "ਸਬੂਤ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜੋ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ;

(xii) ਇਹ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ;

(xiii) ਜੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ/ਅਦਾਲਤ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ;

(xiv) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ/ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ;

(xv) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਉਲਟ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(xvi) ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪੜਾਅ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਪਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਅਜੇ ਵੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਪਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ (ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਇਨ-ਚੀਫ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ);

(xvii) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ/ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 13][884- ਏ-ਐੱਚ;885-ਏ-ਐੱਚ]

2. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਪਦਾਰਥਕ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 477 ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸੜਕ 'ਤੇ ਇਕ ਕਾਰ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਕੋਲ ਲਾਠੀ, ਗੰਡਸੀ, ਡੰਡਾ ਅਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸੀ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਰਕ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪੂਰੀ ਸੜਕ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਦੋਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ/ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਸਨ, ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ/ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ/ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਚਰਚਾ ਸਿਰਫ 'ਐਸ' ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗੱਲ ਜੋ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਐਚਪੀਐਸ, ਡੀਐਸਪੀ ਅਸੰਧ ਅਤੇ ਐਚਪੀਐਸ, ਡੀਐਸਪੀ ਇੰਦਰੀ ਨੇ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 148, 149 ਅਤੇ 341 ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਜਦਕਿ ਦੋਸ਼ੀ 'ਐਸ' ਖਿਲਾਫ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 14][886-ਏ-ਐਚ; 887-ਏ]

3. ਹੁਣ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਪੀੜਤ-ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਕੇਸ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਇਨ-ਚੀਫ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 14.1][887-ਬੀ-ਡੀ]

4. ਹੁਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸੋਧ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302, 307, 341, 148 ਅਤੇ 149 ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਰਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਹ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਸਥਿਰ ਹੈ।

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 14.2][887- ਈ-ਐੱਚ; 888-ਏ-ਬੀ]

ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ 2021 (4) **ਸਕੇਲ** 227; *ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ* (2014) 3 **ਐਸਸੀਸੀ** 92: [2014] 2 **ਐਸਸੀਆਰ** 1 – **'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।**

ਲਕਸ਼ਮਣ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (ਹੁਣ ਝਾਰਖੰਡ) 2021 (8) **ਸਕੇਲ** 448; *ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ* (2019) 6 **ਐਸਸੀਸੀ** 638; *ਮਸਾਲਤੀ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ* **ਏਆਈਆਰ** 1965 **ਐਸਸੀ** 202: [1964] **ਐਸਸੀਆਰ** 133; *ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ* **ਏਆਈਆਰ** 1960 **ਐਸਸੀ** 725; *ਬ੍ਰਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ* (2017) 7 **ਐਸਸੀਸੀ** 706: [2017] 3 **ਐਸਸੀਆਰ** 374; *ਐਸ ਮੁਹੰਮਦ ਇਸਪਾਹਾਨੀ ਬਨਾਮ ਯੋਗੇਂਦਰ ਚੰਦਕ* (2017) 16 **ਐਸਸੀਸੀ** 226: [2017] 10 **ਐਸਸੀਆਰ** 29; *ਰਾਜੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ* (2019) 6 **ਐਸਸੀਸੀ** 368: [2019] 8 **ਐਸਸੀਆਰ** 187; *ਐਮਪੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਾਨ ਸਿੰਘ* (2003) 10 **ਐਸਸੀਸੀ** 414: [2003] 2 **ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਆਰ** 460; *ਅਬਦੁਲ ਸਈਦ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ* (2010) 10 **ਐਸਸੀਸੀ** 259: [2010] 13 **ਐਸਸੀਆਰ** 311; *ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਨਰੇਸ਼* (2011) 4 **ਐਸਸੀਸੀ** 324 : [2011] 4 **ਐਸਸੀਆਰ** 1176 – **ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2014] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 1	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 8.6
2021 (8) ਸਕੇਲ 448	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 8.7
(2019) 6 ਐਸਸੀਸੀ 638	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 8.8
[1964] ਐਸਸੀਆਰ 133	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 8.10
ਏ ਆਈ ਆਰ 1960 ਐਸ ਸੀ 725	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 8.10
[2017] 3 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 374	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 8.12
[2017] 10 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 29	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 8.13
[2019] 8 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 187	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 8.13
2021 (4) ਸਕੇਲ 227	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 8.13
[2003] 2 ਪੂਰਕ ਐਸ ਸੀ ਆਰ 460	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 14.1

[2010] 13 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 311	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 14.1
[2011] 4 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 1176	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 14.1

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2021 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 875

2018 ਦੇ ਸੀਆਰਆਰ ਨੰਬਰ 28 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 28.08.2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਪੀ.ਪੀ. ਨਾਇਕ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੁਚਲੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸ਼ਨਾ ਗਿੱਲ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭੁਪਿੰਦਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੰਦਨਾ ਹੁੱਡਾ, ਅਜੈ ਪਾਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਆਰ. ਬਸੰਤ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅੰਕਿਤ ਰਾਜ, ਸੱਤਿਆ ਰੰਜਨ ਸਵਿਆਨ, ਵੇਦਾਂਸ਼ ਆਨੰਦ, ਡਾ. ਮੋਨਿਕਾ ਗੁਸਾਈਂ, ਅਤੁਲ ਕੁਮਾਰ, ਅਭਿਮਨਿਊ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਪਾਲੀ, ਪੁਲਕ ਬਾਗਚੀ, ਤਰੁਣ ਗੁਪਤਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.

1. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 2018 ਦੇ ਸੀਆਰਆਰ ਨੰਬਰ 28 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਉਕਤ ਸੋਧ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ 05.09.2017 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਥਾਣਾ ਅਸੰਧ ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302, 307, 341, 148 ਅਤੇ 149 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ 27.07.2016 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੇਸ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੰਬਰ 477 ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 5 ਤੱਕ ਤਲਬ ਕਰਦਿਆਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਪੀੜਤ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

2. ਰਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਸਬੰਧੀ ਥਾਣਾ ਅਸੰਧ ਵਿਖੇ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 477 ਮਿਤੀ 27.07.2016 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਰਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ, ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਪਰਬ ਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਸਮਰਾਟ ਪੁੱਤਰ ਮੋਹਨ ਸਰੂਪ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਲਈ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਖਰੀਦ ਕੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਪਣੀ ਮਹਿੰਦਰਾ ਐਕਸਯੂਵੀ 500 ਪਾਰਕ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੜਕ ਜਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਉਹ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੜਕ ਸਾਫ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤਾਂ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਰਿਵਾਲਵਰ ਤੋਂ ਚਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਜੋ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛਾਤੀ, ਪੇਟ ਅਤੇ ਕੋਹਣੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਲੱਗੀਆਂ। ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਰਿਵਾਲਵਰ ਤੋਂ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਜੋ ਭਤੀਜੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੱਜੇ ਮੋਢੇ ਨੇੜੇ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਲੱਗੀਆਂ। ਰਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

2.1 28.07.2016 ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਰਾਸ-ਕੇਸ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੱਖ ਵਿਰੁੱਧ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 477 ਮਿਤੀ 27.07.2016 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕ੍ਰਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਨਰਵੈਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਰਣ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ।

2.2 ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 477 ਵਿੱਚ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ ੨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਕਰਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਾਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

2.3 ਇਹ ਕੇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 477 ਮਿਤੀ 27.07.2016 ਅਤੇ ਕਰਾਸ ਕੇਸ। ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 477 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਰਬ ਸ਼ਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਸਮਰਾਟ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਰਬ ਸ਼ਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਸਮਰਾਟ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੀ ਅਗਲੇਰੀ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 05.09.2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਰਬ ਸ਼ਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਸਮਰਾਟ ਨੂੰ 2016 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 477 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

[ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.]

3. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ 28.07.2016 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ (ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੰਬਰ 477 ਮਿਤੀ 27.07.2016 ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਕਰਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ 1, ਡਾ ਮਹਿੰਦਰ, ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ 2 ਅਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ 7 ਵਜੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 21.04.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

4. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 477 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਰਬ ਸ਼ਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਸਮਰਾਟ ਵਿਰੁੱਧ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੀੜਤ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਧ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 2018 ਦਾ ਸੀਆਰਆਰ 28 ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

21.04.2018 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੇ ਕਰਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਤਿਕਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ 2018 ਦੀ ਸੀਆਰਆਰ ਨੰਬਰ 3238 ਵਜੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

5. 28.08.2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ 2018 ਦੀ ਸੀਆਰਆਰ ਨੰਬਰ 28 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 05.09.2017 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਰਬ ਸ਼ਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਸਮਰਾਟ ਨੂੰ 2016 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 477 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ 2018 ਦੀ ਸੀਆਰਆਰ ਨੰਬਰ 3238 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ 21.04.2018 ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

6. ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ 2018 ਦੇ ਸੀਆਰਆਰ 3238 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 28.07.2016 ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਬੈਂਚ ਨੇ 15.03.2021 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਉਕਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 2018 ਦੇ ਸੀਆਰਆਰ ਨੰਬਰ 3238 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ 28.07.2016 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਰਾਸ ਕੇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

7. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 2018 ਦੇ ਸੀਆਰਆਰ 28 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਅਤੇ 2016 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 477 ਮਿਤੀ 27.07.2016 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ

8. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ੍ਰੀ ਜੀ.ਐਸ.ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅੰਕਿਤ ਰਾਜ, ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਆਰ. ਬਸੰਤ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਇੱਥੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ।

8.1 ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਗਿੱਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ 27.07.2016 ਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 477 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

8.2 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰੇ, ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

8.3 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਨਾ ਕਰਕੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਮਿਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

8.4 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨ ਵੀ

[ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.]

ਸੋਧ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹਨ।

8.5 ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 477 ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

8.6 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ **ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ** (2014) 3 ਐਸਸੀਸੀ 92 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਪੀੜਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

8.7 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ **ਲਕਸ਼ਮਣ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ** (ਹੁਣ ਝਾਰਖੰਡ) (2021 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 606) ਵਿੱਚ 23 ਜੁਲਾਈ, 2021 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਕ ਗਵਾਹ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤਲਬ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

8.8 ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ/ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਯੋਗ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ***ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ*** *(ਸੁਪਰਾ)* ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ; ***ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ*** (2019) 6 ਐਸਸੀਸੀ 638 ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

8.9 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਰਕ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਯੋਗ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ।

8.10 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 148 ਅਤੇ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਵੀ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਪਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਉਲਟ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ/ ਜਾਂ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। (ਦੇਖੋ **ਮਸਾਲਤੀ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ,** ਏਆਈਆਰ 1965 ਐਸਸੀ 202 ਅਤੇ **ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ,** ਏਆਈਆਰ 1960 ਐਸਸੀ 725)। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਹ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਅਸਥਿਰ ਹੈ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 'ਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

8.11 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਮਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੀ ਕਿ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਗੋਲੀ ਚਲਾਏਗਾ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਣਉਚਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਮਿਲੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

8.12 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਬ੍ਰਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ,** (2017) 7 ਐਸਸੀਸੀ 706 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਥੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਚਸੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਐਚਪੀਐਸ, ਡੀਐਸਪੀ ਅਸੰਧ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕੁਸ਼ਲ ਪਾਲ, ਐਚਪੀਐਸ, ਡੀਐਸਪੀ ਇੰਦਰੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਜੋ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਵਜੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਜੋ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ **ਬ੍ਰਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

8.13 ਉਪਰੋਕਤ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ **ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ; **ਐਸ ਮੁਹੰਮਦ ਇਸਪਾਹਾਨੀ ਬਨਾਮ ਯੋਗੇਂਦਰ ਚੰਦਕ** (2017) 16 ਐਸਸੀਸੀ 226; **ਰਾਜੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ,** (2019) 6 ਐਸਸੀਸੀ 368 ਅਤੇ **ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ,** 2021 (4) ਸਕੇਲ 227 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਰਾਸ ਕੇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਧਾਰਾ 302, 307, 341, 148 ਅਤੇ 149 ਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ 28.07.2016 ਨੂੰ ਕਰਾਸ ਕੇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਇੱਥੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰੇਗੀ।

9. ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਅੰਕਿਤ ਰਾਜ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਹੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

10. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਬਸੰਤ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

10.1 ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ:

(i) ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ;

(ii) ਇਹ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ;

(iii) ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 2018 ਦੇ ਸੀਆਰਆਰ ਨੰਬਰ 28 ਅਤੇ 2018 ਦੇ ਸੀਆਰਆਰ 3238 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ 28.07.2016 ਦੇ ਕਰਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ 2021 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 298-299 ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 2018 ਦੇ ਸੀਆਰਆਰ ਨੰਬਰ 28 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ;

(iv) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਂਚ ਚਾਰ ਉੱਚ ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ/ ਰੱਖਿਆ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਚਾਰ ਡੀਐਸਪੀ ਜੋ ਰਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ - ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ;

(v) ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ **ਬ੍ਰਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ;

ਜਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਅਰਜ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਦੀ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ;

ਇਹ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨੰਗੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੋ ਖੁਦ ਕਰਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ/ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

10.2 ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ **ਬ੍ਰਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

11. ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਣਿਆ।

12. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ।

12.1 ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। **ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ; **ਐਸ ਮੁਹੰਮਦ ਇਸਪਾਹਾਨੀ ਬਨਾਮ ਯੋਗੇਂਦਰ ਚੰਦਕ** (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ **ਰਾਜੇਸ਼** (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣੇ ਸਨ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

"6.1.1 ***ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ*** (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ, ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬਚਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਧਾਰਾ ੩੧੯ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੋਡਬੱਧ ਅਤੇ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਆਖਰਕਾਰ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਮਿਲੇ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ। ਪੈਰਾ 8 ਅਤੇ 9 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ:

"8. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਅਤੇ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸੁਚਾਰੂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਛਤਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾ ਕਰੇ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਪੀੜਤਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੋਡਬੱਧ ਅਤੇ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਮਿਲੇ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਆਦਰਸ਼ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸਲ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸਾਧਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ।

[ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.]

9. ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ 'ਤੇ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਰਚਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗੀ ਵਜੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।"

6.1.2 ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਆਏ।

(i) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

(ii) ਕੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 (1) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਸਬੂਤ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਟੈਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਸਬੰਧਤ ਗਵਾਹ ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ?

(iii) ਕੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 (1) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਸਬੂਤ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਾਂ "ਸਬੂਤ" ਸ਼ਬਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ?

(iv) ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਕੀ ਹੈ? ਕੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 (1) ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਤਲਬ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ?

(v) ਕੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?

6.1.3 ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ, ***ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

12. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਜੂਡੇਕਸ ਡੈਮਨੇਚੁਰ ਕਮ ਨੋਸੇਨਜ਼ ਅਬਸੋਲਵਿਟੂਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

13. ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਨਿਆਂ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ, ਅਦਾਲਤ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ੩੧੯ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?

14. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਦਲੀਲਾਂ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਕੈਨਵਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਵਿਵਾਦ ਉਸ ਪੜਾਅ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

xxx xxx xxx

17. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ **319** ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ **173** ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਕਾਲਮ **2** ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18. ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਜੋ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

19. ਅਦਾਲਤ ਨਿਆਂ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਇਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਅਸਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ, ਕਈ ਵਾਰ, ਜਾਂਚ ਅਤੇ/ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਕੇ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਇੰਨੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕਈ ਵਾਰ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇ।

xxx xxx xxx

22. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇੱਥੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜਿਸ ਨਾਲ *ਧਰਮ ਪਾਲ (ਸੀਬੀ)* [*ਧਰਮ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ,* (2014) 3 ਐਸਸੀਸੀ 306 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਈ ਗਈ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ: ਏਆਈਆਰ 2013 ਐਸਸੀ 3018] ।

xxx xxx xxx

47. ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 319 (1) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 207/208 ਦੇ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਕਮਿਟਲ, ਆਦਿ ਜੋ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀ-ਟ੍ਰਾਇਲ ਪੜਾਅ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕਰਨਾ ਹੈ. ਇਸ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਲਈ ਮਨ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਰਫ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕੰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 207 ਅਤੇ 208, ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 207 ਤੋਂ 209 ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ, ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

xxx xxx xxx

53. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਦਰਅਸਲ, *ਧਰਮ ਪਾਲ* (ਸੀਬੀ) [*ਧਰਮ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ,* (2014) 3 ਐਸਸੀਸੀ 306: ਏਆਈਆਰ 2013 ਐਸਸੀ 3018) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਲਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 193 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਵਚਨਬੱਧ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

54. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਦਾ ਪੜਾਅ ਆਪਣੇ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਪੜਾਅ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ. ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇਕੋ ਇਕ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਬਚਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ

ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ।

55. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

56. ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਮੂਹ ਹੈ ਭਾਵ ਧਾਰਾ 200, 201, 202 ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੇਸ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸਬੂਤ ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਹੋਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਰ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਜੇ ਲੋੜ ਪਵੇ। ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪੜਾਅ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਚੌਕਸ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਦਾਲਤ / ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ।

6.1.4 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ (iii) ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਰਥਾਤ, ਕੀ ਧਾਰਾ 319 (1) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਸਬੂਤ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ

ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ "ਸਬੂਤ" ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:

"58. ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਅਨੁਮਾਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਾਥੀ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮੱਗਰੀ "ਜਿੱਥੇ ... ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

59. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਈਏ, ਆਓ "ਸਬੂਤ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, "ਸਬੂਤ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

"(1) ਉਹ ਸਾਰੇ ਬਿਆਨ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ; ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(2) ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼; ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

xxx xxx xxx

78. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਵਿੱਚ "ਸਬੂਤ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜੋ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ।

xxx xxx xxx

[ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.]

82. ਇਹ ਪ੍ਰੀ-ਟ੍ਰਾਇਲ ਪੜਾਅ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਪੜਾਅ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮੱਗਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਕੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਅਸਲ ਸੁਣਵਾਈ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੋ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਉਹ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਜੋ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਤਿਆਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

83. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ, ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ "ਸਬੂਤ" ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵਜੋਂ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੀ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਜਾਂ ਤਾਂ ਦਬਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਤੋਂ ਬਚ ਗਈ ਹੈ।

84. ਇਸ ਲਈ "ਸਬੂਤ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਰ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

85. ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ "ਸਬੂਤ" ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹਨ।

6.1.5 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ii) ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 (1) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਸਬੂਤ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:

86. ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਸਵਾਲ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਸਬੂਤ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਸਮਝੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਹਨ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਸਬੂਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਸਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਦੌਰਾਨ ਬਿਆਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। *ਰਾਕੇਸ਼* [(2001) 6 ਐਸਸੀਸੀ 248 : 2001 ਐਸਸੀਸੀ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 1090 : ਏਆਈਆਰ 2001 ਐਸਸੀ 2521] ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 252, ਪੈਰਾ 10)

"10. ... ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਪੜਾਅ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਗਵਾਹੀ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੋਈ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਵੇਗੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।"

87. *ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ* (*ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ,* (1998) 7 ਐਸਸੀਸੀ 149 : 1998 ਐਸਸੀਸੀ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 1554 : ਏਆਈਆਰ 1998 ਐਸਸੀ 3148] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 156, ਪੈਰਾ 20)

"20. ... ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।"

[ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.]

88. *ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਫੀ* [*ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਫੀ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀਕ,* (2007) 14 ਐਸਸੀਸੀ 544: (2009) 1 ਐਸਸੀਸੀ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 889 : ਏਆਈਆਰ 2007 ਐਸਸੀ 1899] ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। *ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ* (2009) 13 ਐਸਸੀਸੀ 608: (2010) 1 ਐਸਸੀਸੀ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 1135] ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (2009) 16 ਐਸਸੀਸੀ 785: (2010) 2 ਐਸਸੀਸੀ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 355] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਫੀ [ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਫੀ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀਕ, (2007) 14 ਐਸਸੀਸੀ 544: (2009) 1 ਐਸਸੀਸੀ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 889: ਏਆਈਆਰ 2007 ਐਸਸੀ 1899], ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਹੋਣ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

89. ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਆਯੋਜਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਿਆਨ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਖੰਡਨ ਜਾਂ ਰੱਦ ਹੋਣਾ ਵਿਚਾਰ, ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੜਾਅ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਬਾਰੇ ਰਾਏ 'ਤੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

90. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਫੀ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫੀਕ, (2007) 14 ਐਸਸੀਸੀ 544: (2009) 1 ਐਸਸੀਸੀ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 889: ਏਆਈਆਰ 2007 ਐਸਸੀ 1899] ਅਤੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ [(2009) 13 ਐਸਸੀਸੀ 608 : (2010) 1 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 1135] ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸ਼ਰਤ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਲਈ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਟ੍ਰੈਟਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ/ਅਦਾਲਤ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ "ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ, ਲੋੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਮਿੰਨੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਉਲਟ ਕੰਮ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਮਿੰਨੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਲਟ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਕੋਲ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ, ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਪਰਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਹੈ।

91. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਦੀ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਰਾਜ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਵਾਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 299 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

[ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.]

92. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ(ਆਂ) ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

6.1.6 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (iv) ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਰਥਾਤ, ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕਿੰਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:

105. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕ ਅਖਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਅਸਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਉਥੇ ਹੀ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ।

106. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ਮੁੱਢਲੇ ਕੇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਅਜਿਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਵਿੱਚ, "ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ" ਦਾ ਮਕਸਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ "ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ"। ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ" ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

6.1.7 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (v) ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਰਥਾਤ, ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ: ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਨਾਮ, ਪਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ:

112. ਪਰ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕਦੇ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਪੜਾਅ ਸਿਰਫ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ. ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਾਲਾਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ. ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਸਿਰਫ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਫ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੰਨੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਹਾਰਾ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 398 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ।

xxx xxx xxx

116. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਕਾਲਮ 2 ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 300 (5) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 398 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

6.2 ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ (i) ਅਦਾਲਤ ਸਬੰਧਤ ਗਵਾਹ ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ; ਅਤੇ (ii) ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਪਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਸਬੰਧਤ ਗਵਾਹ ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ), ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

6.3 ***ਐਸ ਮੁਹੰਮਦ ਇਸਪਾਹਾਨੀ ਬਨਾਮ ਯੋਗੇਂਦਰ ਚੰਦਕ*** (2017) 16 ਐਸਸੀਸੀ 226 ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 243)

"35. ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ, ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਫਸਾਏ ਬਿਨਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਅਤੇ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਜੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੜਾਅ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਅਜੇ ਵੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਧਾਰਾ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।"

6.4 ***ਰਾਜੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ*** (2019) 6 ਐਸਸੀਸੀ 368 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ***ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ*** (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪੜਾਅ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਅਜੇ ਵੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਪਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ।

13. ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(i) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਾਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ;

(ii) ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ;

(iii) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੋਡਬੱਧ ਅਤੇ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਆਖਰਕਾਰ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਮਿਲੇ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ;

(iv) ਅਸਲ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ;

(v) ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ, ਅਦਾਲਤ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(vii) ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(vii) ਅਦਾਲਤ ਨਿਆਂ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਇਸ 'ਤੇ ਫਰਜ਼ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਣਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਅਸਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ, ਕਈ ਵਾਰ, ਜਾਂਚ ਅਤੇ / ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਕੇ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ;

(viii) ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(ix) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 (1) ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਧਾਰਾ 207/208 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਪੜਾਅ ਦੌਰਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀ-ਟ੍ਰਾਇਲ ਪੜਾਅ ਹੈ;

(x) ਅਦਾਲਤ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ;

(xi) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਵਿੱਚ "ਸਬੂਤ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜੋ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ;

(xii) ਇਹ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ;

(xiii) ਜੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ/ਅਦਾਲਤ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ;

(xiv) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ/ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ;

(xv) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(xvi) ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪੜਾਅ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਅਜੇ ਵੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਪਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੋ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ (ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਇਨ-ਚੀਫ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ);

(xvii) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ/ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

14. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ **319** ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ **319** ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਪਦਾਰਥਕ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ **477** ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮਹਿੰਦਰ ਐਕਸਯੂਵੀ ਨੰ. ਐਚਆਰ-**40**ਏ-**4352** ਸੜਕ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਜੋ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਦੀ ਹੈ। ਤੇਜਪਾਲ, ਪਰਬ ਸਰਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੀਤ ਸਮਰਾਟ ਅਤੇ ਸਰਤਾਜ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਪਰਬ ਸ਼ਰਨ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਾਠੀ ਸੀ, ਤੇਜਪਾਲ ਕੋਲ ਗੰਡਸੀ ਸੀ, ਸੁਖਪਾਲ ਕੋਲ ਡੰਡਾ ਸੀ, ਸਰਤਾਜ ਕੋਲ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਪ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਮਹਿੰਦਰਾ ਐਕਸਯੂਵੀ ਐਚਆਰ-**40**ਏ-**4352** ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਰਕ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੂਰੀ ਸੜਕ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਦੋਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ/ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਸਨ, ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ/ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡੀਐਸਪੀਜ਼ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ/ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। **ਬ੍ਰਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਈ ਵੀ ਡੀਐਸਪੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਡੀਐਸਪੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਵੀ ਡੀਐਸਪੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ/ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ, ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ/ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਚਰਚਾ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੀ ਹੈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਕ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਐਚਪੀਐਸ, ਡੀਐਸਪੀ ਅਸੰਧ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕੁਸ਼ਲਪਾਲ, ਐਚਪੀਐਸ, ਡੀਐਸਪੀ ਇੰਦਰੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਪਰਬ ਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਸਮਰਾਟ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਮੋਹਨ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜਾਤੀ ਜੱਟ ਸਿੱਖ, ਬਾਂਦਰਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ **148, 149**

ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 341 ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਰਤਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

14.1 ਹੁਣ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਪੀੜਤ - ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਾਨ ਸਿੰਘ** (2003) 10 ਐਸਸੀਸੀ 414 (ਪੈਰਾ 9) ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ; **ਅਬਦੁਲ ਸਈਦ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ** (2010) 10 ਐਸਸੀਸੀ 259; **ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਨਰੇਸ਼** (2011) 4 ਐਸਸੀਸੀ 324, ਇੱਕ ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਕੇਸ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਇਨ-ਚੀਫ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

14.2 ਹੁਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸੋਧ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਖੁਦ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ ਗਵਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਉਹ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਸੱਟਾਂ ਸਿਰਫ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਹਿਸ ਲਈ ਵੀ ਸਰਤਾਜ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਮਨ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਰਤਾਜ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਤਰਕ ਬਿਲਕੁਲ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302, 307, 341, 148 ਅਤੇ 149 ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਨ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਰਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਹ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਸਥਿਰ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ।

14.3 ਹੁਣ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸੀਆਰਆਰ ਨੰਬਰ 3238 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 2018 ਦੇ ਸੀਆਰਆਰ ਨੰਬਰ 28 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 136 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਕੋਈ ਪਦਾਰਥ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਾ ਕਰਨਾ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ 2018 ਦੇ ਸੀਆਰਆਰ ਨੰਬਰ 3238 ਵਿਚ ਇਹ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

14.4 ਹੁਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੱਖ ਨੇ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, **ਰਾਜੇਸ਼** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪੜਾਅ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਹਨ ਪਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਅਜੇ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਨਹੀਂ ਹੈ।

14.5 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਉਪਰੋਕਤ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਥਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅੰਤਮ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੀ ਉਲਟ ਜਾਂਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ/ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

15. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਸਥਿਰ ਹਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ 302, 307 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ 2016 ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 362 ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 477 ਮਿਤੀ 27.07.2016 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰੇ। 341, 148 ਅਤੇ 149 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 319 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਨ।

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

